

ZIJN WERK EN ZIJN NETWERK

Ludovicus Johannes Immink (Den Haag 1822- Zaandam 1869) was vrijwel zeker de eerste architect in de Zaanstreek. Hij werkte als architect en ingenieur voor de gemeente Zaandam. Hij was hoofd van de stadstekenschool.¹ Hij was betrokken bij de renovatie van de Hondsbossche sluis. Hij had meerdere sluizen gebouwd.²

Er zijn een aantal gebouwen van hem bekend in de Zaanstreek.

- De doopsgezinde kerk aan de oostzijde in Zaandam (De doofpot, 1861)³
- De toren van de Oostzijderkerk.
- Het Luthers weeshuis aan de Vinckenstraat (1861)
- De Synagoge aan de Gedempte Gracht.
- De vrijmetselaarsloge Anna Pavlova (Dam 2)
- Het huis van de Koopman Corver van Wessem aan de Westzijde in Zaandam.
- Woonhuis Hendrik van Voorst (Dam 6)
- Consistorie van de Bullekerk
- Betrokken bij de uitbreiding van het gemeentehuis in Wormerveer in 1855
- Bouwde scholen in Assendelft en Zandijk.

Hij exposeerde tekeningen op een tentoonstelling bij het 25 jarig jubileum van de Maatschappij ter bevordering van de bouwkunst. Hij zond ook een ontwerp in voor het Paleis voor Volksvlijt. Na de grote brand van Enschede was hij in de jaren 1863-1865 betrokken bij de wederopbouw van de stad.⁴

Hij werkte volgens het vormideaal van de Franse architect Ledoux (1736-1806). Deze ging uit van rationalistische bouwprincipes met gebouwen zonder versiering of classicistische toevoegingen. Hij gebruikte vaak Philibert spanten om zo een flauwe dakhelling te bewerkstelligen.⁵

Hij overleed in 1869 na een lang ziekbed. Vaak de omschrijving van tuberculose. Hij werd in de Opmerker, een blad voor architecten en ingenieurs herdacht door A.L.v.Gendt. Deze schreef dat Immink o.a. verantwoordelijk was voor de aanleg van de Westzijde. Hij werd een ijveraar voor de aanleg van de spoorweg genoemd. Het laatste werk voor zijn dood was de aanleg van de Stationsstraat in Zaandam. Bij zijn belangrijke werken worden o.a. de gasfabriek en de middelbare school genoemd. Daarnaast bouwde hij ook lagere scholen en de tekenschool.

*Eén van de fraaiste voorbeelden van het werk van Immink is Westzijde 39, gebouwd in opdracht van de familie Corver van Wessem. Volgens overlevering heeft de heer Corver van Wessem het huis laten vormgeven als een villa die hij ooit langs de oever van het Gardameer in Italië zou hebben gezien, Het L-vormige gebouw is gebouwd in neoclassicistische stijl en zou daarom inderdaad niet misstaan in Italië. De stenen plint, de bepleisterde muren, de houten zuilen met Corinthische kapitelen die het balkon dragen, de klassieke beelden boven het raam op de eerste verdieping en de akroteriën op het dak verwijzen allemaal naar de Italiaanse oudheid.
Bron: Gemeente Archief Zaanstad*

Hij was ook actief in de omliggende plaatsen. Behalve publieke gebouwen ontwierp hij ook gebouwen voor particuliere opdrachtgevers.

De schrijver van het In memoriam, Adolf Leonard van Gent was een van de leden van een familie die veel architecten en ingenieurs heeft voortgebracht.⁶ Hij werd op 18 april 1835 geboren in Alkmaar als zoon van Johan Godart van Gendt en Margaretha Thierens. Vader J.G. van Gendt was waterbouwkundige. Hij was in 1829 belast met de opmeting van het Noord-Hollands kanaal. Hij behoorde in 1848 bij de oprichters van het Koninklijke Instituut voor Ingenieurs. In 1852 was hij lid van de commissie ter doorgraving van Holland op zijn smalst. Verder maakte hij een studiereis naar Engeland en Schotland om de bouw van gevangenissen te bestuderen. Later werd hij belast met de bouw van een nieuwe gevangenis in Amsterdam. Bij zijn pensionering was hij hoofdingenieur de eerste klasse bij Waterstaat.

Behalve Dolf had hij nog drie zoons die werkzaam waren als architect of ingenieur. Gerlach Jan (1838-1921) was gehuwd met Lucia Geertruida Immink, de dochter van Ludovicus Johannes Immink en Jacoba Cornelia Maria Eikendal.⁷ Hij werkte als werktuigkundige bij de

Staatsspoorwegen en was later geassocieerd met zijn broer F.W. Deze Fris van Gendt (1831-1900) was werkzaam als ingenieur en architect te Amsterdam, Den Haag en Arnhem. Hij was medeoprichter van het genootschap Arti et Amicitia en was redacteur van het blad de Opmerker, orgaan van het genootschap. Hij was belast met het slopen van een groot aantal vestingwerken.

Dolf van Gendt kreeg zijn eerste opleiding aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunst te Amsterdam. In 1853 was onder leiding van zijn vader opzichter van de bouw van een gevangenis in Utrecht. Later werkte hij bij de architect van Roosmalen in Zwolle en bij L.J.Immink in Zaandam. In 1855 bouwde hij de villa Flevo rama in Huizen. Van 1857 tot 1861 was hij opzichter bij de spoorwegwerken in Rotterdam. Van 1861 tot 1874 was hij ingenieur tweede klasse bij de Staatsspoorwegen, eerst te Alkmaar en later onder A.J. van Prehn in Amsterdam belast met de aanleg van de spoorlijn Nieuwediep-Amsterdam. Hij was betrokken bij de aanleg van stations en kunstwerken. Hij publiceerde over de stations van de Zaanlijn. Hij was ook verantwoordelijk voor het viaduct door de Haarlemmer Houttuinen. Hij was ook betrokken bij de bouw van de stations in Baarn en Utrecht Maliebaan (nu het spoorwegmuseum).

*Westerdok in Amsterdam bij het viaduct. Gezien naar achterzijde huizen Haarlemmer Houttuinen/Eilandsgracht. Rechts: Bickersplein
Bron: Stadsarchief Gemeente Amsterdam*

In 1874 vestigde hij zich als architect te Amsterdam op het adres Stadhouderskade 122. Het bureau zou uitgroeien tot het grootste Nederlandse architectenbureau. Na de aanleg van de Oosterspoorweg kreeg hij de opdracht voor een aantal villa's in Baarn. Zijn eerste opdracht was een complex arbeiderswoningen aan de Nieuwe Oosterburgerstraat. In 1875 bouwde hij het gebouw voor het Nieuws van de Dag aan de Nieuwezijds Voorburgwal. Vanaf 1878 bouwde hij een aantal gebouwen voor de Amsterdamse Droogdok Maatschappij. Hij was de ontwerper van de eerste Amsterdamse paardentramlijn van het Leidseplein naar de Plantage.

Hoewel Dolf van Gendt volgens zijn nazaten zo muzikaal was als een koe, bouwde hij in 1888 een van de beste concertzalen ter wereld; Het Amsterdamse concertgebouw. Hij ontwierp zelfs de kast van het orgel. Voor hem was stijl bijzaak. Het ging hem om de constructie. Cuypers vroeg hem de constructie voor het Centraal Station te ontwerpen en Jan en Ko Springer die van de Stadsschouwburg.⁸ Andere scheppingen waren het Burgerziekenhuis en samen met zijn zoons de winkelgalerij aan de Paleisstraat. Hij bezat ook een asfaltfabriek en was met zijn zoons ook actief als projectontwikkelaar.

De Zaanse stadarchitect en ingenieur was dus een van de leermeesters van een van de beroemdste Amsterdamse architecten, waarvan nog zo'n 200 gebouwen in de stad bestaan.

Een van zijn dochters trouwde met een broer van Dolf van Gendt. De vader van Dolf van Gendt werkte samen met Immink bij het ontwikkelen van plannen voor verbetering van de bevaarbaarheid van de Zaan. Immink was opgenomen in een netwerk van een van de belangrijkste architecten en ingenieursfamilies in Nederland.

Recent is ontdekt hij de eerste stoomrijstpellerij in de Zaanstreek heeft ontworpen.

Er wachten vast nog meer ontdekkingen.

Door: Jur Kingma

¹ Jaap Schipper en Maura Huig, "Van wind naar stoom. een eeuw industriecultuur in de Zaanstreek". (z.p. , 2008) 148.

² Bijlage II Notulen KIVI 1857/1858 reactie op voordracht A.B.Mentz over bouw / renovatie Hondsbossche sluis

³ Schipper en Huig 160-161

⁴ Schipper en Huig 160-161.

⁵ S. De Jong, J.Schipper, "Gebouwd in de Zaanstreek" (z.p., 1987) 162-164.

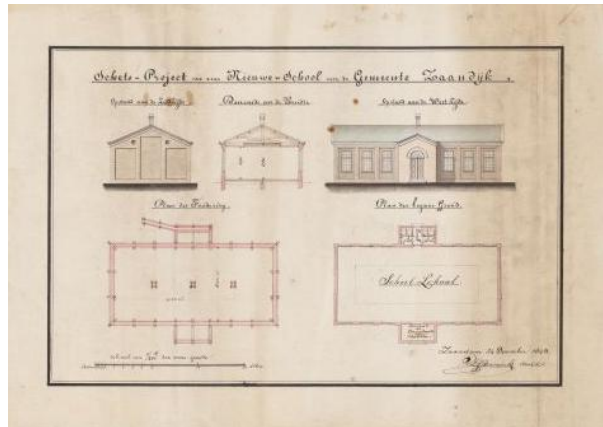
⁶ Lydia Lansink, Johan Godart van Gendt <http://zoeken.nai.nl/CIS/persoon/2971>

⁷ Informatie R.Heise Zaanse

⁸ Sjaak Priester, "Architect Dolf van Gendt 1835-1901" in "Ons Amsterdam" 2006

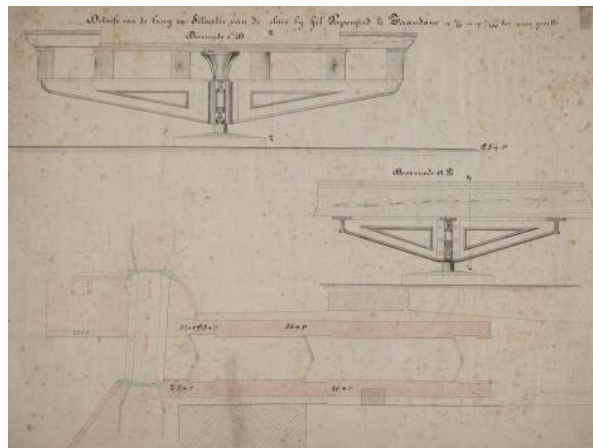
Tekening van J. Pelgrom van de Oostzijderkerk en het oude gemeentehuis van Zaandam. In 1847 kwam hier de tekenschool waar Immink later directeur van werd. Hij zou de bouwvallige houten kerktoren vervangen door een nieuwe toren.

Tekening schoolgebouw Kerkstraat Zaandijk. Tekening Immink 1849

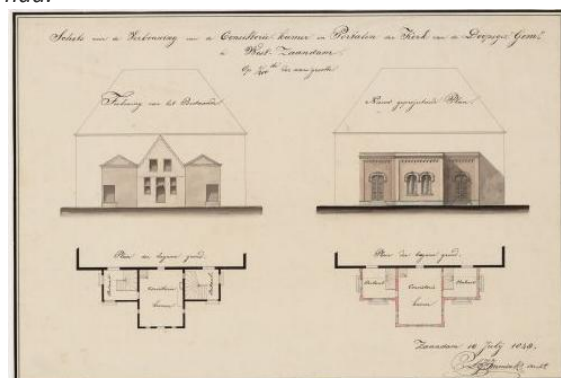
Bouwtekening uitbreiding gemeentehuis Wormerveer. Tekening van Immink uit 1855.

Tekening nieuwe draaibrug Papenpadsluis uit 1857. Het ligt voor de hand dat Immink hiermee bemoeienis had.

Detail van een bouwtekening uit 1859 van de nieuwe tekenschool van Zaandam aan de Gedempte Gracht. Deze tekening is ongetwijfeld van de hand van Immink.

Tekening voor verbouwing consistoriekamer en voorportaal kerk Doopsgezinde gemeente West-Zaandam: Westzijde 80. Tekening van Immink.

In 1865 werd de gemeentelijke HBS geopend. Deze was ontworpen door Immink.

In 1865 werd de nieuwe Joodse Synagoge aan de Gedempte Gracht in gebruik genomen. Deze was ontworpen door Immink.

Beeldmateriaal: Gemeente Archief Zaanstad

Bron: <http://zaans-industrieel-erfgoed.nl/>